ΘΕΑΤΡΟΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

«Το Γεύμα» της Λείας Βιτάλη

«Το Γεύμα» της Λείας Βιτάλη από το Θέατρο Σκάλα
Σκηνοθεσία: Άλκης Κρητικός. Σκηνικά - Κοστούμια: David Burrows
Παίζουν: Μόνιμα Μελέκη, Πέτρος Καρατζιάς, Ελένη Καούλα, Μανώλης Μιχαηλίδης, Παρασκευή Αναστασίου, Θανάσης Δρακόπουλος, Κυριάκος Τσαγγαρίδης.

Οι ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΑΚΕΣ αναζητήσεις του Θεάτρου Σκάλα είναι επίμονες, επίπονες και αξιόσεβαστες. Ο στόχος του θιάσου - ευγενής και... γενικός. Ψάχνει για καλό, γόνιμο υλικό, δοκιμασμένο στη σκηνική του ιστορία, με αναγνωρισμένες αξίες. Δε θα μπορούσα να συγκεκριμενοποιήσω περισσότερο τις αισθητικές προδιαγραφές του «Σκάλα», τα επιλεγμένα μέχρι τώρα έργα ποικίλλουν, όπως και οι βασισμένες σ' αυτά παραστάσεις του θιάσου. Διαγράφεται, όμως, καθαρά το μόνιμο κριτήριο επιλογής - τα έργα προέρχονται από το χώρο της καλής θεατρικής λογοτεχνίας.

Και «Το Γεύμα» της Λείας Βιτάλη είναι έργο με συστάσεις. Πήρε το κρατικό βραβείο θεατρικού έργου Ελλάδας για το 1998. Η σύγχρονη ελληνική θεατρική γραφή, καλή και μη, είναι πολλές φορές σκληρότατη με τη σημερινή πραγματικότητα, αμείλικτη με τους ήρωές της. Σατιρίζει, αποκαλύπτει, καταδικάζει, ειδικά την ηθική δυσλειτουργία και τη συναισθηματική ανικανότητα, που εξελίσσεται σε βαρβαρότητα. Το σύγχρονο ελληνικό θέατρο μερικές φορές αφαιρεί το μόριο «μη» από το αρχαίο ρητό «Πας μη Έλλην βάρβαρος». Αυτή η επιθετικότητα είναι χαρακτηριστική για έργα που διαφέρουν μεταξύ τους στην ποιότητα, το ύφος και το είδος και από μόνη της δε μπορεί να θεωρηθεί προσόν. Όλα εξαρτώνται από το σκοπό του συγγραφέα (γιατί επιτίθεται;), από το στόχο του (σε τι και ποιους επιτίθεται;) και από την ποιότητα της γραφής (πώς το κάνει;). Ας απαντήσουμε σ' αυτές τις ερωτήσεις σχετικά με «Το Γεύμα» της Λείας Βιτάλη.

Στο στόχαστρο της συγγραφέως - οι εκπρόσωποι ενός συγκεκριμένου στρώματος της σημερινής αθηναϊκής κοινωνίας - οι πετυχημένοι τεχνοκράτες, οι άνθρωποι που με πάθος και αυταπάρνηση θα 'λεγα κάνουν λεφτά και που τα ξοδεύουν με τον ίδιο ζήλο και επαγγελματισμό. Απαρνούμενοι εαυτούς (σ' αυτούς περιλαμβάνεται η καταγωγή, το παρελθόν, η ντροπή, η συμπόνια κ.λπ.) γίνονται αδίστακτοι. Για να παρουσιάσει τους ήρωές της, η Βιτάλη επιλέγει να στήσει ένα γεύμα, μια συνεστίαση τριών φιλικών ζευγαριών. Οι φαινομενικά ασήμαντες και ασυντόνιστες ατάκες αρχίζουν να γίνονται απειλητικές. Η συγγραφέας αφήνει τους ήρωες να αυτοεκτεθούν. Μέσα μας γεννιέται η υποψία, που περνά σε βεβαιότητα, ότι η παραβολή της συνεστίασης θα μετεξελιχθεί σε τελετουργική θυσία μιας από τους συνδαιτυμόνες, σε συμβολική πράξη καννιβαλισμού. Ο καταναλωτικός κορεσμός ξαφνικά παραμερίζεται και παραχωρεί τη θέση του στον ερεθισμό από την τηλεοπτική ηδονοβλεψία και τα μαθήματα βίας που δίδαξαν τα Μέσα.

Η εντυπωσιακή δομή, η γερή -σαν μεταλλική- κατασκευή, του έργου, είναι μεγάλο πλεονέκτημα. Μεταξύ των μειονεκτημάτων του θα ανέφερα την υφολογική ανισοτιμία των χαρακτήρων. Μερικοί - περίοπτοι, δικαιολογημένοι στις πράξεις τους από την καλά δηλωμένη στο κείμενο ψυχολογική τους κατάσταση (όπως ο Βασίλης, η Άννα), άλλοι - ελαφρώς ανάγλυφοι (η Δάφνη, ο Παύλος), άλλοι επίπεδοι, χωρίς αρκετά φόντα για να ζωντανέψουν στη σκηνή (όπως ο Αντώνης, η Λένα).

Κάνοντας αυτό το διαχωρισμό των χαρακτήρων σε περισσότερο ή λιγότερο ολοκληρωμένους στο κείμενο του έργου, δεν πιστεύω να έχω επηρεαστεί από το βαθμό της σκηνικής πραγματοποίησής τους. Απλώς, συμπτωματικά οι ηθοποιοί διανέμονται ανά ζεύγη σε τρία υποκριτικά επίπεδα, κάτι που φέρει κάποια δυσαρμονία στη μεταξύ των προσώπων επαφή και επικοινωνία. Έτσι, η Μόνικα Μελέκη και ο Μανώλης Μιχαηλίδης, σταθερά και σταδιακά αποκαλύπτουν πτυχές των χαρακτήρων που ενσαρκώνουν και επίσης σταθερά και σταδιακά μπλέκονται σε παιχνίδι θύματος και θύτη. Η σκηνή του βιασμού παίχτηκε στην πρεμιέρα σε αδρές σκληρές γραμμές χωρίς να χάνεται ο έλεγχος. Ο Θανάσης Δρακόπουλος και η Ελένη Καούλα δεν κάλυψαν πλήρως την απόσταση μεταξύ της υποκριτικής τους μανιέρας και των μορφών του Παύλου και της Δάφνης, είναι όμως άνετοι και ...υπαρκτοί. Και φτάνοντας στο τρίτο υποκριτικό επίπεδο, πιστεύω ο Πέτρος Καρατζιάς και η Παρασκευή Αναστασίου δε δημιούργησαν ευανάγνωστους χαρακτήρες και λειτουργικές μορφές.

Ο σκηνοθέτης Άλκης Κρητικός προλόγησε το κείμενο με μια μακρά εισαγωγή. Το τραπέζι του γεύματος το στρώνει αργά, επαγγελματικά αλλά και τελετουργικά ένας σερβιτόρος. Δυο λειτουργικούς στόχους έχει αυτή η σκηνή. Πρώτον, τόσο «φτιάξιμο» προοικονομεί πλήρη διάλυση, η οποία δεν αργεί να έρθει. Δεύτερον, η σημασία που η εικονιζόμενη στο έργο παρέα δίνει στην εξεζητημένη φόρμα σίγουρα αδειάζει το περιεχόμενο της ζωής τους από νόημα. Η σκηνοθετική δουλειά του Άλκη Κρητικού (είχε κάνει τον «Ταρτούφο» στο ΘΟΚ) διακρίνεται καλύτερα στο στήσιμο τέτοιων σκηνών όπως η εισαγωγή και ο βιασμός, παρά στην επεξεργασία του λόγου των ηθοποιών και του νοηματικού τονισμού των διαλόγων. Την ψυχρή κομψότητα έχει διαλέξει ο David Barrows για τον εσωτερικό χώρο. Αλλά η γυαλιστερή επιφάνεια του lifestyle περιοδικού σχίζεται από τα γεγονότα του έργου της Λείας Βιτάλη. ●